Часопис Київського університету права

Український науково-теоретичний часопис

Заснований
у жовтні 2001 року

2023/1

Виходить
4 рази на рік

Київський університет права НАН України
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України

ISSN 2219-5521

«Часопис Київського університету права» внесено до переліку фахових видань за спеціальністю «Юридичні науки», категорія «Б»
(наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019)

Журнал внесено до міжнародних наукометричних баз

HeinOnline (США)
та
«Index Copernicus International» (Польща)

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету права НАН України
(протокол № 2 від 21.03.2023)
Вченою радою Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України
(протокол № 3 від 30.03.2023)

Передплатний індекс 23994

© Київський університет права НАН України, 2023
© Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2023

Редакційна колегія

Шемшученко Ю. С. – доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України (1988–2022 рр.) (*головний редактор*);
Бошицький Ю. Л. – кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України, ректор Київського університету права НАН України (*заступник головного редактора*);
Коваль Я. С. – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри міжнародного менеджменту (*відповідальний редактор*);

Андрійко О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, завідувач відділу Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;
Батанов О. В. – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;
Білоцький С. Д. – доктор юридичних наук, професор, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Гулієв А. Д. – доктор юридичних наук, професор Національного авіаційного університету;
Короєд С. О. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Університету Короля Данила;
Костенко О. М. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;
Кулинич П. Ф. – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, провідний науковий співробітник, керівник сектору Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;
Ладиченко В. В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Національного університету біоресурсів і природокористування України;
Медведєва М. О. – доктор юридичних наук, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Оніщук М. В. – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, ректор Національної школи суддів України;
Пархоменко Н. М. – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України;
Подорожна Т. С. – доктор юридичних наук, доцент, професор Львівського торговельно-економічного університету;
Попко В. В. – доктор юридичних наук, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Перелигіна Р. В. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та процесу, завідувач аспірантури, Київський університет права НАН України;
Ракіпова І. В. – кандидат юридичних наук, доцент Національного університету «Одеська юридична академія»;
Софінська І. Д. – доктор юридичних наук, доцент, професор Навчально-наукового Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»;
Тимченко Г. П. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;
Удовика Л. Г. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Запорізького національного університету;
Усенко І. Б. – кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач відділу Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;
Шатіло В. А. – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри Національного транспортного університету;
Шимон С. І. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;
Шпакович О. М. – доктор юридичних наук, професор, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Іноземні члени редакційної колегії

Амір Ібрагім огли Алієв – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Бакинського державного університету (Азербайджан);
Райнер Арнольд – доктор права, професор Університету Регенсбурга (Німеччина);
Вільям Е. Батлер – доктор права, іноземний член НАН України, заслужений професор Лондонського університету, професор Школи права Університету штату Пенсильванія (США);
Камал Макілі-Алієв – доктор юридичних наук, старший викладач Університету Малме (Швеція), дослідник юридичного факультету Лундського університету (Швеція) та Інституту Рауля Валленберга (Швеція);
Адам Махарадзе – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія);
Вероніка Сікора – доктор права, професор, декан юридичного факультету Дебреценського університету (Угорщина);
Герберт Шамбек – доктор права, професор (Австрія);
Анджей Шміт – доктор права, професор, завідувач кафедри факультету права та управління Гданського університету (Польща).

ЗМІСТ

Бошицький Ю. Л. Щодо пріоритетів діяльності Київського університету права НАН України у 2023 році 9

Теорія та історія держави і права. Філософія права

Солодка А. К. Особливості функціонування юридичної термінології в українській та англійській мовах 12
Українець С. Я. Кліпова свідомість як антропокультульна матриця сучасності 15
Hadzhosa D. R. Problems of researching the influence of Judeo-Christian worldview on the western notion of law: philosophycal & lingustic perspective 20
Добош Ю. О. Правовий статус фізичної особи в Стародавньому Єгипті: цивільно-правовий прояв 25
Кривцов В. Ю. Інформаційні заходи оборони держави в сучасних умовах 30
Кравцова Є. О. Історико-правові умови зародження волонтерського руху на українських теренах 33

Конституційне право. Муніципальне право

Галянтич М. К., Гармаш О. О. Правове регулювання відносин, пов'язаних із індивідуалізацією фізичної особи, як особистого немайнового права 37
Ткач Д. І. Конституційно-правові засади організації та діяльності Державних зборів Угорщини 43
Банний І. В. Теоретичні підходи до розуміння заборони політичних партій і громадських організацій як вияву войовничої демократії 49
Глущенко О. О. Функція забезпечення безпеки держави в умовах воєнного стану 53
Деркач В. В. Конституційно-правове забезпечення розвитку медіації в Україні 56
Кавун А. Ю. Особливості конституційно-правового механізму захисту інформаційних прав громадян в умовах воєнного стану 60
Мартищенко С. Л. Проблемні питання здійснення адміністративно-територіальної реформи децентралізації влади в Україні 64
Романчук В. І. Етапи правотворчого процесу в Україні 69

Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право

Романова О. М. Юридичні аспекти мобілізації в Україні 73
Бянов О. О. Правове регулювання фондового ринку в умовах фінансової кризи в Україні 79
Владимиров В. В., Бригінець О. О. Підходи до визначення бенефіціарного власника: проблеми правозастосування 83
Пашинський А. П., Калакура В. Я. Регламент ЄС № 2016/1103 як приклад регіональної уніфікації колізійних норм щодо режимів майна подружжя 86

Проблеми цивільного, господарського, трудового права та права соціального забезпечення в Україні

Бочарова Г. О. Соціальний і правовий захист жінок-військовослужбовиць 91
Журавльов О. Г. Правові засади обігу земель в Україні в сучасних умовах 94
Іоніцой-Доценко О. П. Виключення учасника з товариства з обмеженою відповідальністю: аналіз сучасного стану правового регулювання в Україні 98

Проблеми права інтелектуальної власності

Бошицький Ю. Л. Правове регулювання застави прав інтелектуальної власності у праві Франції 105
Ковальова М. В. Роль деяких міжнародних договорів у сфері охорони промислової власності 110
Шпенова П. Ю. Становлення інтелектуального бізнесу в Україні 115
Пономаренко М. В. Правове регулювання інтелектуальної власності на програмне забезпечення в Україні: поточний стан і тенденції 119

Аграрне, земельне та екологічне право

Коломійцева Д. М., Саркісова Т. Б. Проблеми реалізації права на землю учасниками бойових дій та перспективи їх вирішення 123
Тарасевич Т. Ю. Універсальні принципи і цінності біомедичної етики: аспекти взаємозв'язку з біоюриспруденцією 128

Кримінальне право та кримінологія

Бондар В. С. Особливості проведення допитів у процесі реалізації тактичних операцій при розслідуванні злочинів, учинених злочинними спільнотами 133
Біленчук П. Д., Пєвцова О. П. Концептуальні засади запобігання серійним убивствам 144
Перелигіна Р. В., Собчук А. Ю. Право на захист у практиці національних судів і міжнародних судових установ, юрисдикція яких визнана Україною 148
Зонтова Д. С. Кримінальна відповідальність як складова механізму захисту незалежності судової влади від втручання в діяльність судових органів та установ правосуддя України 152
Кашицька А. Ю. Форми об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 257 Кримінального кодексу України 156
Короленко І. М. Відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері забезпечення епідемічної безпеки 162

Пономарьов О. О. Зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю 165

Судоустрій. Прокуратура. Адвокатура

Бригінець О. О. Правове забезпечення діяльності адвокатури в договірних відносинах (вітчизняний і зарубіжний досвід) 169

Олійник А. Ю., Коваль О. М. Адвокатура в системі суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції Української держави 172

Басюк Ю. М. Етичні засади взаємовідносин адвоката з клієнтом у сучасних умовах 176

Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство

Кармаза О. О., Федоренко Т. В. Традиційні та інноваційні підходи щодо форми правочинів в Україні: паперова форма заповіту, усна форма заповіту та е-заповіт 180

Кулініч О. О. Міжнародні, державні та громадські напрями здійснення місії просвітництва дітей з питань інтелектуальної власності 185

Лінник Н. В., Руснак Л. В. Реалізація дитиною з особливими потребами права на освіту: український і міжнародний досвід 192

Несух Л. М., Селменський М. С. Міжнародне співробітництво України і Словацької Республіки на договірно-правовій основі розвитку підприємницької діяльності 196

Довгалець П. С. Правові питання регулювання діяльності постійних представництв нерезидентів в Україні 200

Кебус А. В. Законодавства України та держав Європейського Союзу щодо кримінально-правового захисту персональних даних 202

Редакційні повідомлення 206

Адреса редакції: 03142, м. Київ, вул. Академіка Доброхотова, 7а.
Головний редактор: +38(044)-423-74-71, +38(044)-409-23-28. Редактор: +38(067)-403-17-51.

www.chasprava.com.ua www.kul.kiev.ua
e-mail: chaspravak@gmail.com

Відповідальний редактор: *Я. С. Коваль* Художник *В. С. Жиборовський*
Комп'ютерне макетування *О. С. Бондаренко*

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 16356-4828ПР від 19.02.2010 р.
Підп. до друку 31.03.2023. Формат 60×84 $^{1}/_{8}$. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 24,0. Обл.-вид. арк. 27,6. Наклад 500 прим.
Видання та друк: Київський університет права НАН України. 03142, м. Київ, вул. Академіка Доброхотова, 7а. Тел. +38(044)-409-23-28.

Law Review OF KYIV UNIVERSITY OF LAW

Ukrainian scientific and theoretical periodical

Founded in October, 2001

2023/1

Published 4 times per year

Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine
V.M. Koretskyi Institute of State and Law of the NAS of Ukraine

ISSN 2219-5521

"Law Review of Kyiv University of Law" is included into the professional publication list "Legal sciences", category "B"
(Ministry of Education and Science of Ukraine: order № 1643, 2019/12/28)

The journal is entered in the international scientific metric bases

HeinOnline (USA)
and
"Index Copernicus International" (Poland)

Recommended for publishing by Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine Academic Council
(protocol № 2, 2023/03/21)
and by V.M. Koretskyi Institute of State and Law of the NAS of Ukraine Academic Council
(protocol № 3, 2023/03/30)

Subscription index 23994

© Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine, 2023
© V.M. Koretskyi Institute of State and Law of the NAS of Ukraine, 2023

Editorial team

Yuriy Shemshuchenko, Dr. hab. in Law, Professor, Academician of the NAS of Ukraine, Director of V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine (1988–2022 pp.) (*Editor-in-Chief*);
Yuriy Boshytskyi, Ph.D. in Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Rector of Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine (*Editor-in-Chief deputy*);
Koval Yana, Ph.D. (Public administration), associate professor, associate professor of international management department *(Responsible editor*);

Olha Andriyko, Dr. hab. in Law, Professor, Corresponding Member of the NALS of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;
Oleksandr Batanov, Dr. hab. in Law, Professor, Leading Researcher of V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;
Sergiy Bilotsky, Dr. hab. in Law, Professor, Professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv;
Arif Guliev, Dr. hab. in Law, Professor of the National Aviation University;
Sergey Koroed, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of King Danylo University;
Olexander Kostenko, Dr. hab. in Law, Professor, Academician of the NALS of Ukraine, Merited Figure of Science and Technology of Ukraine, Head of the Department of V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;
Pavlo Kulynych, Dr. hab. in Law, Professor, Corresponding Member of the NALS of Ukraine, Leading Researcher, Head of Sector of V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;
Viktor Ladychenko, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine;
Maryna Medvedieva, Dr. hab. in Law, Professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv;
Mykola Onishchuk, Dr. hab. in Law, Professor, Rector of the National School of Judges of Ukraine;
Natalia Parkhomenko, Dr. hab. in Law, Professor, Corresponding Member of the NALS of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine;
Tetiana Podorozhna, Dr. hab. in Law, Associate Professor, Professor of Lviv University of Trade and Economics;
Vadym Popko, Dr. hab. in Law, Professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv;
Raisa Perelyhina, Ph.D. in Law, Associate Professor, Professor of Criminal Law and Procedure Department, Head of postgraduate department, Kyiv University of Law of NAS of Ukraine;
Inna Rakipova, Ph.D. in Law, Associate Professor of the National University "Odesa Law Academy";
Iryna Sofinska, Dr. hab. in Law, Professor of the National University “Lviv Polytechnic”;
Gennady Tymchenko, Dr. hab. in Law, Leading Researcher of V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;
Larisa Udovyka, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of the Law Faculty of Zaporizhzhia National University;
Igor Usenko, Ph.D. in Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;
Volodymyr Shatilo, Dr. hab. in Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of Kyiv National Linguistic University;
Svitlana Shimon, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman;
Olga Shpakovych, Dr. hab. in Law, Professor, Professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Editorial team foreign members

Amir Aliyev, Dr. hab. in Law, Professor, Dean of the Faculty of Law of Baku State University (Azerbaijan);
Rainer Arnold, Dr. hab. in Law, Professor of the University of Regensburg (Germany);
William E. Butler, Dr. hab. in Law, Professor, Foreign Member of the NAS of Ukraine and NALS of Ukraine, Emeritus Professor of University of London, Professor of Pennsylvania State University (USA);
Kamal Makili-Aliyev, Dr. hab. in Law, Associate Professor at Malmo University, researcher at the Faculty of Law of Lund University and at the Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (Sweden);
Adam Makharadze, Dr. hab. in Law, Professor, Dean of Law and Social Science Faculty of Batumi Shota Rustaveli State University (Georgia);
Herbert Schambeck, Dr. hab. in Law, Professor (Austria);
Veronika Szikora, Professor, Dean of the Faculty of Law of the University of Debrecen (Hungary);
Andrzej Szmyt, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of Constitutional Law and Administration of the University of Gdańsk (Poland).

CONTENTS

Yuriy Boshytskyi. Regarding activity priorities of the Kyiv University of Law of the NAS Ukraine in 2023 9

State and law theory and history. Philosophy of law

Anzhelika Solodka. Features of legal terminology functioning in Ukrainian and English 12
Svitlana Ukrainets. Clip consciousness as an anthropocultural matrix of modernity 15
Denis Hadzhosa. Problems of researching the influence of Judeo-Christian worldview on the western notion of law: philosophycal & lingustic perspective 20
Yurii Dobosh. Legal status of a natural person in ancient Egypt: civil law manifestation 25
Viacheslav Kryvtsov. State defense information measures in modern conditions 30
Yevheniia Kravtsova. Historical and legal conditions of the establishment of the volunteer movement on Ukrainian lands 33

Constitutional law. Municipal law

Mykola Haliantych, Oleksandr Garmash. Legal regulation of relations related to the individualization of a natural person as a personal non-property right 37
Dmytro Tkach. Constitutional and legal framework for the organization and operation of the State Assembly of Hungary 43
Ihor Bannyi. Theoretical approaches to understanding the prohibition on political parties and public organizations as a manifestation of militant democracy 49
Oleksandr Hlushchenko. The function of ensuring the security of the state in conditions of martial law 53
Veronika Derkach. Constitutional and legal support for the development of mediation in Ukraine 56
Anton Kavun. Features of the constitutional and legal mechanism for the protection of information rights of citizens under the conditions of marital state 60
Serhii Martyshchenko. Problem issues of the implementation of the administrative-territorial reform of power decentralization in Ukraine 64
Valentyn Romanchuk. Stages of the law-making process in Ukraine 69

State governing and administrative law issues. Financial law. Information law

Olena Romanova. Legal aspects of mobilization in Ukraine 73
Oleh Bianov. Legal regulation of the stock market in the context of the financial crisis in Ukraine 79
Volodymyr Vladymyrov, Olexander Bryhinets. Approaches to determining the beneficial owner: problems of law enforcement 83
Anatoliy Pashynskyi, Viktor Kalakura. Council Regulation (EU) 2016/1103 as an example or regional unification of conflict of law rules for matrimonial property regimes 86

The issues of civil law, commercial law, labour law and social security law of Ukraine

Bocharova Halyna. Social and legal protection of female military personnel 91
Oleksii Zhuravlev. Legal basis of land circulation in Ukraine in modern conditions 94
Oleh Ioinitsoi-Dotsenko. Exclusion of a participant from a limited liability company: analysis of the current state of legal regulation in Ukraine 98

Intellectual property law issues

Boshytskyi Yurii. Legal regulation of pledge of intellectual property rights in French law 105
Maryna Kovalova. The role of some international treaties in the field of industrial property protection 110
Polina Shpenova. Establishment of intellectual business in Ukraine 115
Mykhailo Ponomarenko. Legal regulation of software intellectual property in Ukraine: current state and trends 119

Agricultural, land and environmental law

Diana Kolomiitseva, Tamara Sarkisova. The issues of land right realization by combatants and the prospects of their solution 123
Tetiana Tarasevych. Universal principles and values of biomedical ethics: aspects of relationship with biojurisprudence 128

Criminal law and criminology

Volodymyr Bondar. Features of interrogations in the process of implementing tactical operations in the investigation of crimes committed by criminal communities 133
Petro Bilenchuk, Olena Pevtsova. Conceptual principles of prevention of serial murder 144
Raisa Perelyhina, Anton Sobchuk. The right to protection in the practice of national courts and international judicial institutions, the jurisdiction of which is recognized by Ukraine 148
Daria Zontova. Criminal responsibility as a component of the mechanism for protecting the independence of the judiciary from interference in the activities of judicial bodies and justice institutions of Ukraine 152
Anastasiia Kashytska. The forms of the objective side of the criminal offense under Art. 257 of the Criminal code of Ukraine 156
Inna Korolenko. Liability for criminal offenses in the field of epidemic safety 162
Oleksandr Ponomarev. Foreign experience in the regulation of criminal liability for violation of the procedure for carrying out international transfers of goods subject to state export control 165

Contents

Judicial system. Prosecutor's office. Advocacy

Oleksandr Bryhinets. Legal support of advocacy activities in contractual relations (domestic and foreign experience) 169
Anatoliy Oliynyk, Olga Koval. Advocacy in the system of subjects of administrative and legal support for the implementation of the human rights function of the Ukrainian state 172
Yurii Basiuk. Ethical principles of lawyer-client relations in modern conditions 176

The legal system of Ukraine and international law, comparative legal studies

Oleksandra Karmaza, Tetiana Fedorenko. Traditional and innovative approaches to the form of deeds in Ukraine: paper form of the will, oral form of the will and e-will 180
Olga Kulinich. International, state and public directions of fulfilling the mission of enlightenment of children on intellectual property issues 185
Nataliya Linnik, Lesya Rusnak. Implementation of the right to education of a child with special needs: Ukrainian and international experience 192
Lyudmyla Nesukh, Maxim Selmensky. International cooperation of Ukraine and the Slovak Republic on the contractual and legal development basis of entrepreneurial activity 196
Pavlo Dovhalets. Legal issues of regulating the activity of permanent representative offices of non-residents in Ukraine 200
Andrii Kebus. The laws of Ukraine and the powers of the European Union allow for criminal and legal protection of personal data 202

Editorial message 206

The editorial office address: 7A, Akademika Dobrohotova street, Kyiv, 03142.
The editor-in-chief: +38(044)-423-74-71, +38(044)-409-23-28. The editor: +38(067)-403-17-51.

www.chasprava.com.ua www.kul.kiev.ua
e-mail: chaspravak@gmail.com

Responsible editor *Ya. Koval* The artist *V. Zhyborovskyi*
Computer premastering *A. Bondarenko*

Printed media state register certificate KV № 16356-4828 PR, 19.02.2010
Signed for printing 2023/03/31. Format 60×84 $^{1}/_{8}$. Offset printing. Conventional printed sheets 24,0. Published sheets 27,6. Sheet feed 500 copies.
Edition and printing: Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine. 7A, Akademika Dobrohotova street, Kyiv, 03142, phone number +38(044)-409-23-28.

DOI: 10.36695/2219-5521.1.2023.01
УДК 81'255.4

А. К. СОЛОДКА

Анжеліка Костянтинівна Солодка, *доктор педагогічних наук, професор кафедри загальнотеоретичних правових і соціально-гуманітарних дисциплін Київського університету права НАН України, професор кафедри англійської філології Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*[*]

ORCID: 0000-0003-1703-7996

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Постановка проблеми. Інтенсифікація міжкультурної взаємодії у сфері юриспруденції стає дедалі затребуванішою. Це зумовлено інтегруванням української правової системи до загальноєвропейського права, адаптацією національного законодавства відповідно до вимог Європейського Союзу.

Відмінність у правових системах різних держав зумовлює специфіку юридичних текстів та інтерпретацію англомовних термінів. Юридичний переклад – це «переклад однієї правової системи на іншу». Тлумачення термінів ускладнюється як лінгвістичними, так і екстралінгвістичними факторами.

Розвиток досліджень у галузі перекладу юридичної термінології сприяє вирішенню питання обміну юридичною інформацією. Отже, актуальність статті зумовлена динамікою розвитку правого дискурсу на сучасному етапі. Адекватність перекладу англійської та української юридичної термінології потребує нових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Юридичному перекладу присвячено дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів. Праці С. Нікіфорової, Н. Глінки, М. Миронової, О. Ковалевської, Г. Дуднік, Д. Оришич зосереджені на розвідках у галузі перекладу юридичних текстів. Дослідженням особливостей перекладу юридичної термінології приділяли увагу С. Власенко, В. Карабан, Л. Чорноватий, В. Слєпович та ін.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження функціонування юридичних термінів у англійській та українській мовах і засобів їх перекладу.

Викладення основного матеріалу. На сучасному етапі розширення інтеграції країн світу та міжнародних зв'язків тлумачення юридичної термінології набуває важливого значення. Посилення впливу правознавчих структур на діяльність у сфері юриспруденції зумовлює зміну юридичного дискурсу.

Історично склалося, що юридичні терміни сучасної англійської мови мають латинське походження. Утворення нових лексем юридичного дискурсу супроводжується інтенсивним процесом деривації. Цей процес супроводжується збереженням семантики юридичних термінів, надбанням термінами нових значень або їх остаточною втратою.

Зауважимо, що термін передбачає існування певного концепту і є його лінгвістичною репрезентацією. На основі лінгвістичного аналізу можна виділити три випадки взаємодії концептів в українській та англійській мовах: 1) концепт має еквівалент у мові перекладу. Наприклад: *agreement – договір, theft – крадіжка*; 2) юридичний концепт не має точного еквіваленту у мові перекладу, але в мові перекладу є схожий концепт. Наприклад: *LLC – товариство з обмеженою відповідальністю*; 3) у мові перекладу немає близького або подібного концепту[1].

© А. К. Солодка, 2023

[*] ***Anzhelika Solodka,*** *Doctor of pedagogical sciences, Professor of the department of General theoretical law and social and humanitarian disciplines, Kyiv University of Law, National Academy of Sciences of Ukraine, Professor of the department of English philology and translation, V. O. Sukhomlynskyi National University of Mykolaiv*

Такий характер взаємодії спричиняє певні труднощі при перекладі юридичної термінології. Акцентуючи увагу на лексичних труднощах перекладу, перекладознавці вважають за необхідне застосовувати допустимі трансформації при перекладі на лексичному, граматичному та стилістичному рівнях.

Основна складність при перекладі юридичних термінів засобами української мови полягає у передачі іноземних реалій. Такі труднощі долаються шляхом деталізації опису термінів на основі зіставлення всіх випадків вживання, дослідження контексту та вибору тлумачення терміна.

Оскільки юридична лексика у тексті може повторюватися, передача терміна, якого немає у словниках, має здійснюватися з урахуванням всебічного вивчення функціонування цього терміна у спеціальній літературі чи шляхом безпосереднього порівняння оригіналу та перекладу.

Найбільші складнощі в юридичному перекладі виникають тому, що українська та англійська мови відтворюють різні правові системи[2].

Такий міжсистемний (або крос-системний) переклад походить від англійського визначення *cross-legal-system translation*. Практично будь-який переклад можна назвати крос-системним. Він передбачає також переклад однієї правової системи на іншу. Крос-системний переклад охоплює взаємодію мов, які мають різні системи юридичних координат. Отже, проблема еквівалентності при перекладі пов'язана з відмінністю правових систем, які обслуговуються різними мовами.

Українська термінологічна система заснована на таких засадах: 1) переважно національний характер лексем та їх широка синонімія; 2) стабільність семантики термінів; 3) лаконічність термінів та існування термінологічного відгалуження. Забезпечення доступності тлумачення іншомовних термінів є основою для досягнення ефективності українського законодавства.

Г. Дуднік і Д. Оришич стосовно цього пишуть, що відсутність у правових текстах точної співвіднесеності терміна зі специфічним денотатом змушує пересічного носія мови інтерпретувати багато юридичних термінів, керуючись своїм досвідом, змістом того концепту, який склався у повсякденній свідомості мовця. Мається на увазі, що багато термінів перекладаються українською мовою без словникових відповідників через їх відсутність. У таких випадках часто використовується описовий переклад[3].

К. Білоконь стверджує, що переклад юридичних термінів є важким процесом тому, що аналогічні терміни у двох мовах визначаються різними поняттями, або різною вагомістю близьких за значенням понять, оскільки порівнюються різні правові системи. Словникові відповідники не завжди дають правильне уявлення про певну лексичну одиницю[1].

Узагальнюючи основні положення С. Нікіфорової про класифікацію юридичних термінів, визначимо такі різновиди юридичних термінів: 1) загальновживані терміни, які розуміють всі та використовують у повсякденному житті *(укр. – біженець*, *свідок, працівник*, англ. – *accreditation, accomplice*); 2) специфічні юридичні терміни, які зрозумілі тільки фахівцям юридичної галузі (укр. – *необхідна оборона, задоволення позову*, англ. – *to retaliate accusation)*[2].

Оскільки мова юриспруденції розвивається дуже швидко, юридичні терміни можуть застарівати, деякі з них набувають нових значень та відтінків, з'являються нові запозичені значення.

Юридичні тексти, безперечно, повинні забезпечувати професійну комунікацію. Тому терміни, які використовуються, у таких текстах корелюються між собою тематично та стилістично. Крім того, юридичні тексти позбавлені емотивних конотацій, просторіччя, вирізняються своєю стандартизованістю та застосуванням кліше.

О. Селіванова пише, що характерною рисою англомовних юридичних текстів є диференціація позначень англійських державних інститутів і таких же установ інших країн. Наприклад, *parliament* – (британський) парламент, *diet* – (іноземний) парламент (*Member of Upper House of Diet, Diet in Poland or Hungary*)[4].

В англійській терміносистемі багато новоутворених термінів. Отже, для розвитку терміносистеми України кращим шляхом є її адаптація до існуючих міжнародних стандартів.

Додаткові труднощі перекладу пов'язані з широкою варіативністю термінів в українській, британській та американській юридичних системах. Наприклад, існування численних відповідників до слова «адвокат» – *advocate, lawyer, counselor, solicitor, attorney,* значення яких вирізняється функціями, які виконують ці адвокати[5].

Таким чином, для досягнення адекватності перекладу необхідно враховувати відмінності, які існують в англійській та українській терміносистемах, що відображається у такому: 1) відсутність аналогів іншими мовами; 2) синонімічність (власні синоніми та запозичені); 3) багатозначність юридичної термінології; 4) термін може описувати однакову галузь права, але вирізнятися іншим способом; 5) наявність у законодавстві термінів, що мають однозначне тлумачення; 6) невизначеність трактування певних термінів українського права; 7) поява нових термінів, які мають різну семантику та однакову номінацію[6].

Оскільки становлення права в Англії відноситься до XXI ст. і пов'язано з французьким завоюванням, очевидним є вплив панівних у цей період французької та латинської мов на англійське право. Відмінність української та англійської правових систем пояснюється історичним розвитком[7].

Отже, для англійської терміносистеми притаманні такі характеристики: існування термінологічних дублетів як англійського, так і французького походження та наявність термінів латинського походження. Крім того, англійські (британські) терміни мають національно-правову специфіку, відмінну від англійських (американських) термінів.

Юридичні норми, які існують у конкретних умовах, зумовлені функціонуванням національної правової системи. Відмінність у правових системах створює проблеми відтворення термінів іншою мовою при перекладі. Пошук відповідників ускладнюється тим, наприклад, що загальноприйняті категорії двох правових систем не збігаються[8].

Однозначність терміна, його незалежність від контексту в такому випадку нівелюється через їх полісемантичність. Не завжди просто вибрати необхідний відповідник. Існування варіативності вибору перекладу терміна свідчить про його походження з різних правових систем.

Сао узагальнив загальні труднощі перекладу юридичних текстів так: брак еквівалентів термінів; конкретна правова система обслуговується лише національними термінами; використання мови права тільки для професійних цілей; деякі терміни не мають остаточного визначення[7].

О. Селіванова наводить такі приклади труднощів при перекладі, які зумовлені культурними відмінностями правових систем країн: в англо-американському та українському законодавствах використовується єдине словесне оформлення назв суб'єктів цивільного та підприємницького права – «*афілійовані особи*», тобто юридичні та фізичні особи як суб'єкти господарювання. Щодо історії появи терміна «*афілійовані особи*» в українському праві варто зазначити, що цей термін запозичений з англійської і походить від слова: "*affiliate*", що в перекладі означає: 1. як іменник: а) амер. *відділення (організації, фірми);* б) *філія*; 2. як дієслово: а) *приєднувати, об'єднувати, зливати, включати в систему як філію* тощо; б) *усиновлення* 3. як прикметник: *приєднаний, включений.* Відповідно до англо-американського законодавства під афілійованими особами маються на увазі підконтрольні, залежні суб'єкти, а в українському законодавстві, навпаки: особи, які здатні впливати на діяльність залежних від них суб'єктів підприємницької діяльності[4].

Варто враховувати при перекладі чотири важливих аспекти, які визначають характеристики терміна на рівні значення, номінації та контексту. Перший аспект – це «хибні друзі перекладача». Другий – терміни, які описують реалії національної судової системи та різних галузей права. Третій аспект – терміни загального та спеціального значення. Четвертий – невизначені та неоднозначні терміни.

Висновки. Юридичний термін номінує поняття і зумовлює його семантику. Його значення повинно бути чітким та фіксованим. Юридична термінологія охоплює терміни, які належать суто до професійної сфери і пов'язані між собою лексично, семантично та граматично.

Національна терміносистема має такі характеристики: наявність термінів національного характеру та їх синонімія; семантика терміна визначається першоджерелом; лаконічний характер термінів і можливість їх деривації; розвиток терміносистеми за рахунок запозичень. Переклад юридичних термінів відбувається у двох напрямах – аналітичному та синтетичному.

Визначення стратегії перекладу юридичних термінів – це планування застосування певних перекладацьких засобів, що передбачає: аналіз значення терміна в тексті оригіналу; порівняння функціонування та значення терміна у двох мовах; вибір відповідника або аналогу; використання перекладацьких трансформацій за відсутності відповідника, а саме: транскрипції, транслітерації, калькування тощо.

Для підбору українського еквіваленту або відповідника при перекладі використовуються: описовий переклад; вибір аналогу; пояснення транслітерації; семантичне калькування; послідовний переклад кожного слова словосполучення терміна; застосування описового перекладу.

---

[1] Білоконь К. С. Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови. *Науковий вісник Херсонського університету.* 2018. Випуск 5. С. 55–60.

[2] Нікіфорова С. Особливості юридичної термінології в англійській мові. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди*. Харків: «Право», 2012. С. 173–179.

[3] Дуднік Г., Оришич Д. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2019. № 43. Том 5. С. 56–58.

[4] Селиванова Е. Перевод юридической терминологии. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ*. Серія: Філологія, Педагогіка, Психологія. Випуск 34, 2017. С. 148–152.

[5] Смирницкий Д. Ф. Семантико-стилістичні аспекти функціонування юридичної термінології в економічному аспекті. Іноземномовний текст за фахом: лінгводидактичні аспекти. Львів: Світ, 1998. С. 136–141.

[6] Толстик В. А. Проблема класифікації юридичної термінології. *Актуальні проблеми економіки та права*. 2013. № 2 (26). С. 176–182.

[7] Cao D. Legal Translation. Handbook of Translation Studies. Amsterdam Philadelphia: Jon Benjamin Publishing Company, 2010. Volume 1. Pp. 191–195.

[8] Максименко Є. С. Національно-культурна специфіка номінації універсальних правових аспектів, що створює наукову картину світу в англійській та американській юридичній термінології. *Мови професійної комунікації*: матеріали міжнародної наукової конференції / за редакцією Е. І. Голованова. Київ: Кафедра, 2006, С. 313–316.

Резюме

Солодка А. К. **Особливості функціонування юридичної термінології в українській та англійській мовах.**

У статті представлено результати теоретичного дослідження у сфері перекладу юридичної термінології. Встановлено особливості функціонування юридичних термінів в українській та англійській мовах. Описано характеристики національних терміносистем. З'ясовано труднощі перекладу юридичної термінології.

Визначено стратегії перекладу юридичних термінів: аналіз значення терміна в тексті оригіналу; порівняння функціонування та значення терміна у двох мовах; вибір відповідника або аналогу; використання перекладацьких трансформацій за відсутності відповідника, а саме: транскрипції, транслітерації, калькування тощо.

Ключові слова: юридичний термін, семантика терміна, національна терміносистема, перекладацькі трансформації.

Summary

Anzhelika Solodka. **Features of legal terminology functioning in Ukrainian and English.**

The article presents the results of theoretical research in the field of legal terminology translation.

Features of the functioning of legal terms in English and Ukrainian have been established. A legal term designates a concept and determines its semantics. Its meaning should be clear and fixed. Legal terminology covers terms that belong purely to the professional sphere and are lexically, semantically, and grammatically related.

The characteristics of national terminology systems are described. The national terminology system has the following characteristics: the presence of national terms and their synonymy; the semantics of the term is determined by the primary source; the laconic nature of the terms and the possibility of their derivation; development of the term system due to borrowings.

The unambiguity of the term, its independence from the context is leveled due to polysemy. It is not always easy to choose the right variant of the term translation. The existence of variability in the choice of translation indicates its origin from different legal systems.

The difficulties of translating legal terminology have been clarified. The following difficulties of legal texts' translation are highlighted as following: lack of equivalent terms; a specific legal system is served only by national terms; use of legal language only for professional purposes; some terms do not have the only one definition.

The translation of legal terms takes place in two directions: analytical and synthetic.

Defining the strategy of translating legal terms is planning the use of certain translation tools, which involves: analysis of the meaning of the term in the original text; comparison of the functioning and meaning of the term in two languages; selection of the respondent or counterpart; the use of translation transformations in the absence of a respondent, namely: transcription, transliteration, tracing, etc.

To select a Ukrainian equivalent or counterpart during translation, the following are used: descriptive translation; choice of analogue; explanation of transliteration; semantic tracing; consecutive translation of each word of the word combination of the term; application of descriptive translation.

Key words: legal term, semantics of the term, national term system, translation transformations.

DOI: 10.36695/2219-5521.1.2023.02

УДК 340.12:130.2

С. Я. УКРАЇНЕЦЬ

Світлана Ярославівна Українець, *кандидат філософських наук, доцент кафедри загальнотеоретичних правових та гуманітарних дисциплін Рівненського інституту Київського університету права НАН України*[*]

ORCID: 0000-0002-2619-8428

КЛІПОВА СВІДОМІСТЬ ЯК АНТРОПОКУЛЬТУРНА МАТРИЦЯ СУЧАСНОСТІ

Постановка проблеми. Парадигмальна руйнація класичної онтологічної площини, що виявляла потребу лінійності, осмисленості та фіксації власного поля, змістила будь-який аналіз і будь-яке сприймання буття на його периферію, узбіччя, що постало у вигляді позбавленого чіткої локалізації в межах нормативних знакових систем аутсортингу, у якому відстежується абсолютна відмова від основних людських практик спілкування, мислення, внутрішнього досвіду на догоду єдиній здатності орієнтуватися, що є найпершою вимогою віртуальної реальності. Втеча від буття не як інобуття, а його «чисту відсутність» породила у соціогуманітарному дискурсі травматично артикульовані метафори: «культурні протези» (Г. М. Маклюен), «тіло без органів» (А. Арто, Ж. Дельоз), «людина без шкіри» (Р. Лейнг), «дилексія зору» (П. Віріліо) та ін. Вони засвідчують антропологічну катастрофу сучасного світу, прикметною ознакою якого стає кліпова свідомість, що постає у різних ликах як фрагментарна, мозаїчна, піксельна, колажна, калейдоскопічна.

Прикметно, що дотепер не існує класичної дефініції цього поняття, позаяк будь-які намагання окреслити його рамки чи викласти прийнятною для наукової артикуляції мовою у зв'язку з певною незавершеністю та розмитістю позначень залишаються не більше як спробою. Вдаючись до пошуку його етимології, беремо за основу поняття кліп, яке у перекладі з англійської означає нарізку, уривок із фільму, швидкість рухів. Будучи вписаним у вимір високих технологій, воно вказує на специфіку мислення сучасної людини та його найперші характеристики, а саме: візуальність, іманентність, емоційність. У нашому варіанті кліпова свідо-

© С. Я. Українець, 2023

[*] ***Svitlana Ukrainets***, *PhD (Philosophical sciences), associate professor of natural theoretical legal and humanitarian disciplines department of Rivne Institute of Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine*

До відома авторів

Просимо Вас дотримуватися правил підготовки, комплектації та оформлення рукописів для «Часопису Київського університету права». Авторські рукописи мають бути оформленими відповідно до державних стандартів і відповідати вимогам Постанови ВАК України No7-05/1 від 15.01.2003 р.: *«...приймати до друку... лише наукові статті, які мають такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор; виділення невиділених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі»* (Бюлетень ВАК України, №1, 2003).

1. Редакція приймає до друку статті українською або англійською мовою.

Файл з текстом наукової статті має містити:

– відомості про автора (ім'я, по батькові повністю, прізвище, науковий ступінь, вчене звання) українською та англійською мовами, (посада, місце роботи, e-mail);

– ORCID;

– розширене УДК статті;

– назва статті – українською та англійською мовами;

– розширена анотація (1–1,5 сторінки: шрифт – 14 pt; інтервал між рядками – 1,5 pt) українською та англійською мовами;

– ключові слова (5–7 слів або словосполучень) українською та англійською мовами;

– назви файлів повинні містити прізвище автора (наприклад: Іваненко_стаття.doc; Іваненко_анотація.doc).

2. Авторам (співавторам), які не мають наукового ступеня, потрібно надіслати рецензію доктора/кандидата юридичних наук, який є фахівцем у галузі знань, що стосується тематики поданої наукової статті.

3. Вимоги до оформлення тексту рукопису.

3.1. Папір формату А4; параметри сторінки: верхній і нижній береги – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 15 мм; шрифт Times New Roman – 14 pt.; інтервал між рядками – 1,5.

3.2. Посилання на джерела в тексті статті нумеруються в порядку наростання і оформлюються як кінцеві виноски в порядку згадування в тексті арабськими цифрами в автоматичному режимі. Опис використаних джерел подається мовою оригіналу і оформлюється відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

3.3. Після опису використаних джерел подається References – список використаних джерел, транслітерований латиницею і оформлений відповідно до міжнародного стилю оформлення наукових публікацій APA (American Psychological Association) style. Назви періодичних видань (журналів) наводяться відповідно до офіційного латинського написання за номером реєстрації ISSN. До джерела необхідно додати позначення про мову оригіналу (наприклад: [in Ukrainian]) і цифровий ідентифікатор DOI (в разі наявності).

3.4. Авторські примітки оформлюються наприкінці сторінок з використанням символу * як знаку виноски.

Матеріали, надані з порушенням зазначених вимог, не публікуються.

Редакція залишає за собою право відхиляти статті:

- які не відповідають проблематиці журналу;
- які, на думку редакції, не відповідають науковому рівню журналу;
- які містять грубі помилки та неточності;
- які мають ознаки компілятивного відтворення ідей і матеріалів інших авторів.

Автор несе відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, належність останнього йому особисто та якість перекладу цитат з іншомовних джерел.

Редакційна колегія має право рецензувати, редагувати, скорочувати та відхиляти статті.

Публікації здійснюються на платній основі.

«Часопис Київського університету права» внесено до переліку фахових видань за спеціальністю «Юридичні науки», категорія «Б» (наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019)

«Часопис Київського університету права» внесено до Міжнародної наукометричної бази «Index Copernicus International» (Польща)

Ліцензійною угодою від 10.10.2014 р. «Часопис Київського університету права» внесено до Міжнародної наукометричної бази даних «HeinOnline» (США)

Київський університет права НАН України

вул. Академіка Доброхотова 7а, м. Київ, 03142 тел.: +38(067)-403-17-51

Відповідальний редактор: Коваль Яна Сергіївна

www.chasprava.com.ua e-mail: chaspravak@gmail.com

Нагадуємо:

відповідальність за достовірність інформації, що міститься в статтях і повідомленнях часопису, лежить на їхніх авторах; у статтях і повідомленнях часопису висловлені погляди їхніх авторів, які не завжди збігаються з поглядами редакції; рукописи і рецензії авторам не повертаємо.